

דבר חודש בחודשו

בס"ד

עלון 124 - מנחם אב 1 תשפב' עלון שומעי לקחו של מורנו הרב יואל שוורץ שליט"א
**מבצע עלות השחר. הנפילה והחורבן סיבת הקימה והבנין. נחמת ציון - כבר
מתשעה באב. מאורעות היסטוריים של קימה ובנייה מתוך נפילה וחורבן. ט"ו באב
וחורבן ביתר. נפלאות הבריאה - רעידת אדמה (א)**

מתבארת על פי דברי המדרש שמפרש את ההבטחה שנתנה לאברהם אבינו בברית בין הבתרים (בראשית טו, יג) "ויאמר לאברהם ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה", כפל המילים "ידוע תדע", נדרש במדרש "ידוע שאני מפזרן תדע שאני מקבצן, ידוע שאני משעבדם תדע שאני פורקן ידוע שאני מגלם תדע שאני גואלם", ומבאר המהר"ל בספר נצח ישראל שהגלות מעידה על הגאולה, ומשום שהמצב הלא נורמלי של הגלות מוכיח כי הדבר מוכרח להשתנות, לכן "ידוע" העבר מגלה את העתיד 'תדע'.

הנפילה והחורבן סיבת הקימה והבנין

נאמר (מייכה ז, ח) "אל תשמחי אִנְבִּיתִי לִי כִּי נִפְלַתִי קָמַתִּי כִּי אָשֵׁב בְּחֻשָּׁךְ הִ' אֹרֹר לִי", לכאורה הפסוק צריך הסבר, אמנם אין שמחת האויב שלמה בנפילה כי קמתי, אבל למה לא לשמוח כלל? מכאן הסיקו חז"ל ש"אילולי נפילתי לא קמתי, אלמלי ישבתי בחושך לא היה ה' אור לִי".

אמרו רבותינו בטי' באב חרב הבית ובטי' באב נולד המשיח (איכה רבתי א, נא) אין זה רק ששתי מאורעות אירעו באותו יום, אלא ששתי המאורעות קשורים זה בזה. כמו שמפרש רבי עקיבא (מכות כ"ד) "פעם אחת היו עולין לירושלים כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם, כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים התחילו הן בוכים ורבי עקיבא משחק, אמרו לו מפני מה אתה משחק, אמר להם מפני מה אתם בוכים? אמרו לו, מקום שכתוב בו והזר הקרב יומת, ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה? אמר להן לכך אני משחק דכתיב (ישעיהו ח, ב) "וְאֶעֱיֵדָה לִי עֵדִים נְאֻמְנִים אֶת אֹרֶיָהּ הַכֶּהֶן וְאֶת זִכְרֶיהֶן בְּן יִבְרָכְיָהוּ", וכי מה ענין אוריה אצל זכריה, אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני, אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה, באוריה כתיב (מייכה ג, יב) "לֹכֵן בְּגִלְלָתְכֶם צִיּוֹן שָׁדָה תִּחְרַשׁ וִירוּשָׁלַם עֵינֵן תִּהְיֶה וְהָר הַבְּיָת לְבָמוֹת יָעַר" ובזכריה ח' ד' כתיב "כִּה אָמַר ה' צָ-בָאוֹת עַד יֵשְׁבוּ זִקְנִים וְזִקְנוֹת בְּרַחְבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאִישׁ מְשַׁעֲנֵתוֹ בְּיָדוֹ מֵרֵב זְמִים", עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת! בלשון הזה אמרו לו עקיבא נחמתנו עקיבא נחמתנו", כי החורבן היא הסיבה לגאולה. וההסבר לדבר, כי על ידי הזעזוע מהחורבן באים לתשובה ולתיקון החטאים שבשלהם נחרב הבית.

ודוקא השבר הגדול שבחורבן והריחוק שבמצב זה גורם להרגשת ההפסד ולהערכת הדבר יותר, נאמר (ירמיהו לא, ב) "מִרְחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְאֶהְבֵּת עוֹלָם אֶהְבֵּתִי עַל כֵּן מִשְׁכָּתִיךָ חֻסְד", הריחוק יוצר את הגעגועים החדשים. אמרו רבותינו "יצאית צדיק עושה רושם" (רש"י פרשת ויצא). יש לדקדק בלשון "יצאית צדיק", דוקא היציאה ולא ההמצאות במקום, משום שבשעה שמאבדים את הדבר אז מכירים את ערכו. בכך נבין את מאמר הגמרא שבעת שנכנסו האויבים לקודש הקדשים מצאו כרובים מעורים זה בזה, וכבר הקשו הראשונים, שהרי כשאין ישראל עושים רצונו של מקום הכרובים מפנים את פניהם זה מזה ומכל שכן שלא חבוקים? התשובה לשאלה היא; מלבד מה שאכן החורבן היה מעשה חיבה, שכיחה חמתו על עצים ואבנים ולא בישראל, הוא גם

מבצע עלות השחר

בחסדי ה' הסתיים מבצע עלות השחר שהיה שני ימים, בתשעה באב ובתשעה באב נדחה, וב"ה שהיה בלי נפגעים.

שם המבצע עלות השחר הוא סמל לגאולה כמו שאמרו חז"ל שנמשלה גאולתם של ישראל לאיילת השחר, ויום תשעה באב הוא זמן המסוגל לגאולה, כמו שאמרו חז"ל שמשוח נולד בתשעה באב.

בעבר הבאנו ש"עלות השחר" בגימטריא הצהרת בלפור (עם הכולל), והצהרה זו היה לה חלק חשוב בשיבת ישראל לארץ ישראל, והחפץ חיים ועוד גדולים אמרו אז שזה פקידה.

ואף ששם המבצע הוא שם שניתן באקראי ואף על ידי כאלו שאינם שומרי תורה ומצוות, מכל מקום, חז"ל אמרו (תהלים מו, ט) "לִכְּזוֹ מִפְעֻלוֹת ה' אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ". אל תקרי שמות אלא שמות (השי' בצירוף), וכל שם של דבר ניתן בהשגחה, ומשמים מרמזים לנו.

חז"ל אמרו "בשביעית מלחמות מוצאי שביעית בן דוד בא", המילה "שביעית" כפי שמוזכרת השמיטה בתורה בכתוב חסר (ראה שמות כג, יא) בגימטריא תשפ"ב. והשנה היתה מלחמה גדולה בין רוסיה לאוקריינה שמשפיעה הרבה על העולם. נקווה שבמבצע זה יצאנו ידי חובת "שביעית מלחמות" גם בארץ ישראל...

מלחמת רוסיה - אוקריינה היתה אחרי הקורונה, ולשניהם גימטריא דומה: הקורונה גימטריא אוקריינה ושניהם בגימטריא בוא משיח. ואנו מקווים במהרה לביאת משיח. והסימנים מעוררים אותנו להתכונן ולשוב בתשובה אמיתית לזכות ולהיות ראויים לביאת המשיח.

נחמת ציון – כבר מתשעה באב

תשעה באב נקרא מועד, כמו שנאמר (איוב א, טו) "סִלָּה כָּל אֲפִירֵי ה' בְּקִרְבֵי קָרָא עָלַי מוֹעֵד לְשֹׁפֵר בְּחוּרֵי גַת דָּרָךְ ד' לְבַתּוֹלַת בֵּית יְהוָה", ולעתידי לבוא יהפך למועד לששון ולשמחה, וגם על שם כך נקרא מועד. אמנם נראה, כי הנחמה איננה רק לעתיד, אלא גם בהווה.

חז"ל אמרו (תענית לב, ב) "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה", לא נאמר "זוכה ויראה" אלא לשון הווה, זוכה ורואה. הכיצד? רבותינו למדונו כי גזירה על המת שישתכח מן הלב, הקב"ה ברא באדם תכונה להשלים עם כל מצב אפילו – חלילה – על פטירת קרוב. אם עדיין מתאבלים אנו סימן שבית המקדש "לא מת", הוא חי בתוכינו ובמהרה נזכה לבניינו.

מסופר שנופליאון קיסר צרפת עבר בתשעה באב ליד בית הכנסת בפריז, הסתכל פנימה, וראה אותם אבלים ומקוננים, נכנס ושאל לפשר הדבר, אמרו לו שהאבל הוא על חורבן בית המקדש. תמה ושאל, למה לא היה מי שיספר לו על כך, אמרו לו שזה לא היה כעת אלא לפני יותר מאלף ושבע מאות שנה. התפלא נפוליאון ואמר: עם שבוכה כל כך הרבה זמן על חורבנו, ודאי יבנה אותו! השייכות בין החורבן והגאולה

יצר מצב חדש של התעוררות ותשובה שהם היסוד לגאולת העתיד, שאז יהיו הקשר והחיבה בשלימותם.

מאורעות היסטוריים של קימה ובנייה מתוך נפילה וחורבן

במהלך ההיסטוריה היו מאורעות רבים של שואה וחורבן, ולאחר זמן רב נוכחנו לראות כי מתוך החורבן והשבר היתה תקומה ודברים רבים התגלגלו לטובה מתוך הרע. נביא מספר דוגמאות.

גירוש ספרד - שגם היה בתשעה באב - הביא את העליה לארץ ישראל, תקופת המקובלים בצפת, חידוש הסמיכה, והשולחן ערוך ועוד. ובאותה תקופה היה גילוי אמריקה שהביא מקום מקלט למגורשים בהמשך, ושם נוסדה ארצות הברית שהיא מלכות חסד ומסייעת ליהודים.

מלחמת העולם הראשונה - היה חורבן נורא באירופה שהשפיע על העולם, אך התגלגל מזה הצהרת בלפור שאושרה על ידי חבר הלאומים מה שהביא בסופו של דבר לכינון הישוב היהודי בארץ הקודש. וכן המהפכה הקומוניסטית הנוראה, שהביאה את ביטול זכות כיבוד הורים שהיה לעשיו - אדום, כאשר עודדו בניס למסור את הוריהם לשלטון. וגם התקיים בהם סימן עקבתא דמשיחא "המלכות תהפך למינות".

עוד התגלגל בעקבות המלחמה את **הקמת בית יעקב** של שרה שניר (בעקבות המלחמה גלתה שרה שניר לווינה שם הושפעה מהרב ד"ר פלש, מה שהביא אותה אחר זמן להקמת בית יעקב).

גם **השואה הנוראה** באירופה הביאה לבסוף לשיבה לארץ ישראל ולהקמת עולם התורה מחדש בארץ ישראל. לכן, לעתיד לבוא לא יהיו שתי ברכות כמו בימינו שעל שמועה רעה מברכים ברוך זיין האמת ועל טובה מברכים ברוך הטוב והמטיב, אלא לעתיד לבוא יברכו רק ברכה אחת הטוב והמטיב. כי אז יתברר שכל מה שעשה הקב"ה הכל היה לטובה, ומתוך החורבן באה גאולה ותקומה.

ט"ו באב וחורבן ביתר

חז"ל מזכירים חמשה דברים שאירעו את אבותינו בתשעה באב, כלומר, שדברים אלו הם שבגללם נקבעה אבילות ישראל בתשעה באב. ודבר זה צריך ביאור, מה המיוחד בצרה זו שנקבעה כדבר שעליו צריכים כלל ישראל להתאבל בתשעה באב.

חז"ל אמרו שאחד מהדברים שבגללם שמחים בט"ו באב הוא על שנתנו הרוגי ביתר לקבורה, ובקדמונים מבואר, שעל דבר זה תקנו בברכת המזון לומר את ברכת הטוב והמטיב - הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה. והשאלה, למה חשוב הדבר כל כך עד שנקבע לדורות עולם שבכל ברכת המזון יזכירו דבר זה. בשביל להבין את הענין צריכים אנו לדעת מה היה מצב ישראל אז בזמן חורבן ביתר.

היה זה כמה שנים אחר חורבן בית המקדש, ואז עמד לעם ישראל בר כוכבא - שכונה בחז"ל בר כוזיבא, שהיה גיבור גדול, ואף הצליח לנצח את הרומאים ולהביס אותם, ובאותם שנים היו שהקריבו קורבנות במקום המקדש החרב, עד שרבי עקיבא וחכמי הדור היו סבורים שבר כוכבא הוא המשיח, וכאשר נהרג בר כוכבא ונחרבה ביתר היה זה משבר קשה ביותר שמי שסברו עליו שהוא המשיח נהרג, וכמו שדרשו על כך חז"ל את הפסוק (איכה ב, ג) "גִּדְעוּ בְּחָרֵי אֶף כָּל קֶרֶן וְשִׁרְיָל הַשֵּׁב אַחֲרָי מִיָּמֵינוּ מִפְּנֵי אוֹיֵב וַיִּבְעַר בַּיַּעֲקֹב כָּאֵשׁ לְהִבָּה אֶכְלָה סְבִיב", על שנגדעה קרן זו.

וכלשון הרמב"ם (תעניות ה, ג) "...ונלכדה עיר גדולה וביתר שמה והיו בה אלפים ורבבות מישראל והיה להם מלך גדול ודימו כל ישראל וגדולי החכמים שהוא המלך המשיח, ונפל ביד גוים ונהרגו כולם והיתה צרה גדולה כמו חורבן המקדש, ובו ביום המוכן לפורענות חרש טורנוסרופוס הרשע ממלכי אדום את ההיכל ואת סביביו לקיים ציון שדה תחרש". (כפי הנראה, מטרת החרישה היתה בשביל להפגיע ולבטל את מקום המקדש שלא יהיה מוכן להקרבה שם כפי שעשו אז). וזו היתה המלחמה האחרונה של עם ישראל כשעוד היה להם איזה כח מלוכה, ומאז - כל משך הגלות - לא היה להם עוד צבא ומלוכה, ומתו רבים כל כך והארץ היתה מלאה הרוגים שאפילו לא הסכימו הצוררים לתת אותם לקבורה, כל זה היה לישראל משבר גדול מאוד, וכלשון הרמב"ם שהיתה צרה גדולה כמו חורבן בית המקדש, כי בזה הורגש החורבן עד תכליתו, וחשו חלילה שאין להם עוד תקוה. ולכן נמנתה צרה זו בין חמשת הצרות שאירעו בתשעה באב שעליהם אנו מתאבלים.

ולכן, כשאירע הנס שהמתים לא הסריחו היה זה אות ומופת למעלתם של ישראל שלא נגמרה גם לאחר החורבן ונפילת ביתר. וכשנתנו לקבורה הרגישו עוד יותר את השגחת ה' עליהם גם בתוך חשכת הגלות המרה. כנראה שגם האויבים הרגישו בנס הגדול ולכן נתנו רשות לקוברם. ויש אומרים שהתמנה מלך חדש והוא שנתן את הרשות לקוברם, ובכל זאת, הורגשה בזה נחמה.

וכדי לזכור דבר זה קבעו את הברכה בנוסח ברכת המזון, כדי לרומם את רוח העם אחר מפלה קשה כל כך שנהרג האדם שסברו שהוא המשיח ומתקני הברכה רצו להראות שהקב"ה לא עזב חלילה את עם ישראל, והוא משגיח עליהם תמיד ושומר על כבודם ומעלתם גם בזמן שהם נתונים בגלות.

נפלאות הבריאה - רעידת אדמה (א)

רבתינו תקנו לברך שתי ברכות על תופעת הטבע הזו, אחת עושה מעשה בראשית והשניה שכוחו וגבורתו מלא עולם.

ונראה שאלו הם שתי בחינות שהקב"ה מתגלה בהן - חסד וגבורה, בשביל שהאדם יעבוד את ה' מתוך אהבה ומתוך יראה.

עושה מעשה בראשית היא ברכה על הבריאה הנפלאה, אשר עליה כתוב (תהילים פט, ג) "כִּי אֶמְרָתִי עוֹלָם חֶסֶד וְיִגְוָה שְׁמַיִם תִּכְן אֶמְוֹנֶתָךְ בְּהֵם", אבל האדם צריך גם לירא מה', וזו ענין הברכה שכוחו וגבורתו מלא עולם - ברוך הנותן כח להטבע להראות כח יוצר בראשית כדי שייראו מלפניו (משנה ברורה סימן רכ"ז בשם אבודרהם).

ובמזמור קד' בתהילים "ברכי נפשי את ה'", שם מתאר המשורר האלוקי את גדלות הבריאה שהנפש מתפעלת מכך ומברכת את ה'. ובסוף המזמור אומר(תהילים קד, לב) הַמַּבִּיט לְאָרֶץ וַתִּתְעַד וַיַּעַד בְּקָרְנֵי וַיַּעֲשֶׂנוּ. "וענין זה בשביל יראת ה'. לכן ראוי ללמד את ענין רעידות האדמה שהקב"ה עושה בבריאה בבחינת הכתוב (קהלת ג, יד) "יִדְעֵתִי כִּי כֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱ-לֹהִים הוּא יְהִי לְעוֹלָם עֲלֵינוּ אֵין לְהוֹסִיף וּמִמֶּנּוּ אֵין לִגְרָע וְהָאֱ-לֹהִים עֲשֶׂה שְׁיִרְאוּ מִלְּפָנָיו". וכמו שאמרו חז"ל (ברכות נט, א) לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומיות שבלב.

בספר מכתבי החפץ חיים מובא מה שכתב החפץ חיים בערב יום כיפור של שנת תרפ"ח: "הנה לפני כמה שבועות פרסמתי מאמר אודות הרעש הגדול שהיה בארצנו הק' שבו זירזתי לכלל ישראל לתשובה, וכי זה הרעש הוא התראה לכל העולם שישבו מדרכם הרעה, ויאמינו בדי' שהכל מידו ולא במקרה באו עלינו כל החרדות הנוראות שנתהוו בשנה זו. והנה שמענו עת שמועה חדשה ונוראה השטף הנורא שהיה במדינתנו

הרעש הגדול שהיה ברוסיה שנהרגו ונפצעו מאות ואלפים אנשים ונשים וטף ובהמה רבה, וכמה מהם שנעשו בתיהם קבריהם, וגם במדינתנו הרגישו מעט ברעש זה. בודאי תאחו פחד ורעדה לכל איש מבין מה זה עשה ד' לנו הלא הוא טוב ומטיב לכל ורחמן על כל מעשיו, ולא חפץ אפילו במות רשע כדכתיב (יחזקאל ל"ג, יא) "אמר אליהם חי אני נאם ה' א-לוקים אם אֶחַפֵּץ בְּמוֹת הַרְשָׁע פִּי אִם בְּשׁוּב רִשְׁעוֹ מִדְרָכּוֹ וְחָיָה שׁוּבוֹ שׁוּבוּ מִדְרָכֵיכֶם הַרְעִים וְלִמָּה תִּמְוֹתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל", אלא המבין יבין שמזרז אותנו הקב"ה לתשובה ומראה לכל, שבידו לעשות כל מה שירצה ומי בכל מעשה ידיו בעליונים ובתחתונים שיאמר לו מה תעשה ומה תפעל, וברור לי שאם היו לנו נביאים מד' בודאי עמדו על המשמר לזרז את ישראל לתשובה לאבינו שבשמים ובאשר בעוה"ר אין לנו בימינו נביאים ושלוחים, הוא מזרז לעולם ע"י שלוחים אחרים, כדכתיב: "עֲשֵׂה מְלֶאכְיוֹ רִחוּת מְשַׁרְתֵּי אֵשׁ לְהָטִי".

הרעידות נמדדות לפי "סולם ריכטר" (סוג מדידה המכונה כן על שם ממציאה צארלס ריכטר) מ-1 עד 10 וכל נקודה שעולה שקולה פי שלושים מקודמתה בסולם (בכמות האנרגיה המשתחררת ברעידה).

בימינו ידוע שיש מקור לרעידת האדמה אשר שולח גלים לסביבותיו וככל שהמקום רחוק ממקור הרעש עוצמת הרעש פחותה יותר, ועל ידי המכשירים הסיסמוגרפיים המפוזרים במקומות שונים ניתן לקבוע את מקור הרעש.

וזה כאמור מלמד אותנו על קיום הבריאה המתמיד מה', שעושה שרעידות אלו מתפרצות רק לעיתים ורק במקומות מסוימים. אמנם הרבה חורבנות נעשו על ידי רעידות אדמה חזקות, כאשר הם יותר מעוצמה של שש בסולם ריכטר וככל שעולה המספר כך הרעידה היא יותר הרסנית. ובמשך מאה השנים האחרונות היו יותר מחמישים רעידות אדמה במספר שמונה ומעלה בסולם ריכטר.

רעידות אדמה הורסות בנינים וכן "בולעות" באדמה בתים וכבישים מעין המוזכר בתורה על עונש קורח ועדתו שנבלעו בארץ.

סיבות רוחניות

אף שהחוקרים מוצאים סיבות טבעיות לרעידת האדמה, אמנם עיקר הענין הוא רוחני, כמו שנתבאר בדברי חז"ל וכמו שנביא לקמן. וכבר בכתובים מבואר שהוא ענין השגחה מיוחד כנאמר "המביט לארץ ותרעד". ואמרו חז"ל (חולין פו, א): "אמר רבין בר אבא ואמרי לה אמר רבי אבין בר שבא משעלו בני הגולה פסקו הזיקין והזועות והרוחות והרעמים ולא החמיץ יינם ולא לקה פשתנם ונתנו חכמים עיניהם ברבי חייה ובניו".

וכתב בספר הברית: "ואולם תדעו ותאמינו לי ותבינו שעם היות כי זה מטבע היסודות, ומקרה הכרחיות לפעמים לארץ - והעד הרעש אשר יהיה במדבר בארץ לא זרועה ולא ישב אדם שם - בכל זאת הרעשים אשר במדינות המיושבות על פי ה' יחנו ויסעו בגזרת חי אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר להצילו מרעה הנמשך מן היסודות, והרבה עמו פדות מכל מקרה רעה. כי בגזור חכמתו יתברך שימצאו ארבעה יסודות לתועלת מרובה אל העולם בכללו עם כי ראה גם כן המשך מטבעם רעשים וסערות, וכדומה מקריים אשר לא טובים, לא חדל מעשית הטוב הרב המכוון ממנו בעבור הרע המעט אשר יקרה לפעמים בזמן רחוק. שאף בעת ההיא הוא פודה נפש עבדיו ולא יאשמו כל החוסים בו והוא ישקט ומי ירשע. ולכן הרעש כי יקרה במדינה מה' יצא הדבר בהשגחה מאת ה' מן השמים ישלח דברו ורומז אליה אז פור התפוררה ארץ ברעש גדול ותרעש הארץ ממקומה או מביט לארץ ותרעד ונוע תנוע לבד, והכל לפי רעת האדם והעם היושב עליה - המעט הוא אם רב בפרט אם ביושב הארץ ההיא העם בחר לו י-ה, שאין

הרעש הגדול שהיה ברוסיה שנהרגו ונפצעו מאות ואלפים אנשים ונשים וטף ובהמה רבה, וכמה מהם שנעשו בתיהם קבריהם, וגם במדינתנו הרגישו מעט ברעש זה. בודאי תאחו פחד ורעדה לכל איש מבין מה זה עשה ד' לנו הלא הוא טוב ומטיב לכל ורחמן על כל מעשיו, ולא חפץ אפילו במות רשע כדכתיב (יחזקאל ל"ג, יא) "אמר אליהם חי אני נאם ה' א-לוקים אם אֶחַפֵּץ בְּמוֹת הַרְשָׁע פִּי אִם בְּשׁוּב רִשְׁעוֹ מִדְרָכּוֹ וְחָיָה שׁוּבוֹ שׁוּבוּ מִדְרָכֵיכֶם הַרְעִים וְלִמָּה תִּמְוֹתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל", אלא המבין יבין שמזרז אותנו הקב"ה לתשובה ומראה לכל, שבידו לעשות כל מה שירצה ומי בכל מעשה ידיו בעליונים ובתחתונים שיאמר לו מה תעשה ומה תפעל, וברור לי שאם היו לנו נביאים מד' בודאי עמדו על המשמר לזרז את ישראל לתשובה לאבינו שבשמים ובאשר בעוה"ר אין לנו בימינו נביאים ושלוחים, הוא מזרז לעולם ע"י שלוחים אחרים, כדכתיב: "עֲשֵׂה מְלֶאכְיוֹ רִחוּת מְשַׁרְתֵּי אֵשׁ לְהָטִי".

סיבות טבעיות ורוחניות לרעידות האדמה

כתוב בתהלים: (צג, א) ה' מְלֶךְ גָּאוֹת לִבְשׁ לִבְשׁ יְהוָה עַל הַתְּאֵזָר אֵף תִּכְוֶן תִּבְלַל בַּל תִּמּוּט. (עה, ד) נְמַגִּים אֶרֶץ וְכָל יִשְׁבֵּיהָ אֲנָכִי תִּפְנְתִי עֲמוּדֶיהָ סֶלָה. (קד, לב) הַמִּבִּיט לָאָרֶץ וְתִרְעַד יִגַּע בְּהָרִים וַיַּעֲשֶׂנוּ.

סיבות טבעיות

כדור הארץ הוא יציב בדרך כלל והאנשים בונים עליו בנינים שונים, ובימינו גם בונים מגדלים גבוהים מאוד, והללו רגישים יותר לרעידות אדמה, והאנושות אינה חוששת מהם באופן מיוחד, אם כי משתדלים לפתח שיטות בניה המאפשרות לבנינים להחזיק מעמד גם בעת רעידת אדמה.

ועל כך אפשר לומר את הפסוק (תהלים צג, א) "ה' מְלֶךְ גָּאוֹת לִבְשׁ לִבְשׁ יְהוָה עַל הַתְּאֵזָר אֵף תִּכְוֶן תִּבְלַל בַּל תִּמּוּט" אך מקביל ברא הקב"ה את רעידת הארץ. ולמעלה ממליון רעידות קלות מתחוללות בעולם מידי שנה. רובן הגדול כלל לא מורגשות משום חולשתן ומשום שהם מתחוללות במעמקי הימים.

רובן של רעידות אלו נרשמות על ידי סיסמוגרפים, אלו מכשירים רגישים ביותר החשים ברעידה שאף בני אדם לא חשים בה.

דבר זה מורה לנו איך קיום העולם הוא תלוי כל העת ברצונו יתברך, והוא משגיח בפרטות עליו.

כי סיבת רעידת האדמה היא מפני שקליפת כדור הארץ אינה מקשה אחת אלא היא שכבות נפרדות כעין פלטות הנעות לאיטן, ולעיתים הן שוחקות סלעים שביניהן, ואז מתחוללת רעידת אדמה. סיבה נוספת לרעידת אדמה היא התפרצות וולקנית, ונראה שזה נרמז בלשון הכתוב (תהלים קד, לב) "הַמִּבִּיט לָאָרֶץ וְתִרְעַד יִגַּע בְּהָרִים וַיַּעֲשֶׂנוּ". ובספר הברית לרבי אליהו פנחס מוילנא (חלק א' מאמר י') כתב שזה בא מהתחממות האוויר שבתוך הקרקע והוא מתפשט ויוצא, ולדעתו זו הסיבה שבארצות קרות ישנן פחות רעידות אדמה.

עוד כתב בספר הברית: "והרעשים מהם חזקים ומהם חלשים, הכל לפי מה שבבטן האדמה ולפי טבע האוויר שבמדינה ההיא כפי החמימות אם מעט ואם רב". [כיום אנו יודעים שבמקומות שיש הבדל במבנה הגיאולוגי של הקרקע ישנן יותר רעידות אדמה, ולכן ארץ ישראל שיושבת על השבר הסורי אפריקני - מבקעת הירדן ועד מפרץ אילת איזורים אלו מצויים בהן יותר רעידות אדמה בגלל ה"תפר" שבין שכבות האדמה (החיוכוך שבין לוחות האדמה השונות) שיוצר רעידות אדמה]. "והרעש אשר במתון יבוא לא יזיק הרבה אך נוע תנוע הארץ והבתים אשר עליה [ככל שהבנין גבוה יותר, מורגש הרעש בקומות הגבוהות של הבנין יותר מאשר בקומות

וכבר במקרא מצאנו כמה סיבות לרעש. (משלי ל, כא - כג):
כא תחת שלוש, רגזה ארץ; ותחת ארבע, לא-תוכל שאַת.
כב תחת-עבד, פי ימלוך; ונבל, פי ישבע-לחם.
כג תחת שנואה, פי תפעל; ונשפחה, פי תירש גברתה.

בשנת תשס"ד היתה רעידת אדמה, וענינה היה מתאים מאוד לאמור "עבד, פי ימלוך", מפלגת השטנה שינוי היתה בקואליציה ודחקה החוצה את מפלגות החרדים. "ונבל, פי ישבע-לחם" דאגו לשחקנים ועשירים שיקבלו תקציבים בו בזמן שהעלו את מחיר הלחם ופגעו בקצבאות הילדים ועוד דברים בסיסים שפגעו בעניים. "ונשפחה, פי תירש גברתה". שפחה היא הגר ירשה את שרה, (ראה בזוהר הקדוש סוף פרשת וארא) בו בזמן שתכנית ההתנתקות של שרון לתת את גוש קטיף לערבים. והדבר מזכיר את מה שאמר החתם סופר על רעידת האדמה בצפת שירושלים תבעה את כבודה.

בעמוס (ח, ד - ה) שָׁמְעוּ-זאת, הַשָּׁפִים אֲבִיוֹן; וְלִשְׁפִית, עֲנוּ- (עֲנִי-) אֶרֶץ. (אתם הבולעים את האביון ועוסקים להשבית מן העולם עניי ארץ. מצודות) ה לאמר, מְתֵי יַעֲבֵר הַחֹדֶשׁ וְנִשְׁבְּרָה שֶׁבֶר, וְהַשְׁפֵּת, וְנִפְתְּחָה-בָּר--לְהַקְטִין אִיפָה וְלְהַגְדִּיל שֶׁקֶל, וְלַעֲנֹת מֵאֲזִנֵי מֶרְמָה. וְלִקְנוֹת בְּפָסֶף דָּלִים, וְאֲבִיוֹן בְּעֵבֹר נַעֲלִים; (ר"ל נקח מהם כל כספם ברמיה עד שלא ישאר מאומה בידם ונקנה אותם בכסף לעשות עמהם עבודה. מצודות) וּמִפֶּל בָּר, נִשְׁבֵּיר. ז נִשְׁבַּע ה', בְּגָאוֹן יַעֲקֹב; אִם- אֲשַׁפֵּחַ לְנֶצַח, כָּל-מַעֲשֵׂיהֶם. ח העל זאת לא-תרגז הארץ, (וכי על מעשה כזאת לא תרעד הארץ ולא תשחת כל היושבים בה. מצודות) וְאֲבֵל כָּל-יֹשֵׁב בָּהּ; וְעֵלְתָה כְּאֵר כְּלָה, וְנִגְרְשָׁה וְנִשְׁקָה (וְנִשְׁקָעָה) כִּיאֹר מִצְרַיִם.

הדברים מתאימים מאוד עם הגזירות שהיו בשנת תשס"ד בכדי לאלץ את לומדי התורה לצאת ולעבוד, ואז אירעה רעידת אדמה.

בקשו רחמים

אנא הרבו בתפילה ובתחנונים על רבינו **יואל בן לאה**, הזקוק לרחמי שמים מרובים. והן א-ל-כביר לא ימאס תפילת רבים

מתארגנים לאמירת פרקי תהלים

ניתן להצטרף לקבלת פרקי תהלים לרפואת הרב במייל זה

S0527189446@gmail.com

לעילוי נשמות מִישָׁה בִּן תַּמָּרָה וַיִּצְחָק ת.נ.צ.ב.ה.

***

תרומות והקדשות: 052-718-9446

***

ספרי רבנו על המדף:

1. ציון בית חיינו, 3. אבילות החורבן, 5. שיעורים בהיסטוריה (מאורעות ימנו).

ניתן להשיג את הספרים בחנות "יש כיווי" [סריגת שוורץ], מלכי ישראל 1, ירושלים טל' 02-5383955.

***

הודעה חשובה לבעלי פלאפון מפוקח: ניתן להתקשר למערכת בדוא"ל או בפלאפון ולקבל העלוניס לפלאפון.

***

להערות והארות, ולקבלת העלון במייל ולתגובות: אש"ל- איגוד שומעי לקחו של רבינו:

eeguds@gmail.com

פורעניות באות לעולם אלא בשביל ישראל (יבמות סג, א) כמה שכתוב (עמוס ג, ב): "רַק אֶתְכֶם יְדַעְתִּי מִכָּל מִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה עַל כֵּן אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵיכֶם", ונאמר (ישעיה יג, א) "וְעַל כֵּן שָׁמַיִם אֲרַגִּיז וְתַרְעֵשׂ הָאָרֶץ מִמְקוֹמָהּ בְּעֵבֶרֶת ה' צְבָאוֹת וּבִיּוֹם חֲרוֹן אַפִּי" ונאמר (ירמיהו י, י) "וְהָיָה אֶל-לֵהִיִּם אֲמַת הוּא אֶל-לֵהִיִּם חַיִּים וּמְלֹךְ עוֹלָם מִקִּצְפוֹ תַרְעֵשׂ הָאָרֶץ וְלֹא יָכֻלוּ גוֹיִם זְעִמוֹ" וככה אמרו חז"ל (שמות רבה פרק מ') "בשעה שהקב"ה מרעיש עולמו אליהו מזכיר זכות אבות והקב"ה מתמלא רחמים". עוד אמרו (שם כ"ט) "שאל בלצא (שם אדם. מתנות כהונה. ואולי צריך לומר "כלדא" והכוונה לחוזה בכוכבים) את ר' עקיבא מהיכן הרעש נעשה, אמר לו בשעה שהקב"ה מסתכל ורואה ביתו חרב כביכול הוא מקנא ומיד שמים וארץ רועשים שנאמר "וְהָיָה מִצִּיּוֹן יִשְׁאָג וּמִירוּשָׁלַם יִתְּן קוֹלוֹ וְרַעֲשׂוּ שָׁמַיִם וְאָרֶץ וְהָיָה מַחְסָה לְעַמּוֹ וּמַעוֹז לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל" (יואל ד, טו), [וישראל מה היו עושין כביכול הוא מגן עליהם שנאמר וה' מחסה לעמו] ובמדרש תהלים מפני מה הזוועות באות לעולם, אמר לו מפני המעשרות (שארין מוציאין כתקנו) "הַמַּבִּיט לָאָרֶץ וְתַרְעֵד יַגַּע בְּהָרִים וְיַעֲשֶׂנוּ. (תהלים קד, לב) ובזוהר (שמות יז, ב) דכל זמנא דרגשא ארעא כד קם ממנא דיעביד עמכון בישא". עכ"ל ספר הברית.

עוד אמרו חז"ל (ברכות נט, א) "בשעה שהקדוש ברוך הוא זוכר את בניו ששרויים בצער בין אומות העולם מוריד שתי דמעות לים הגדול וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו והיינו גוהא".

ובירושלמי (ברכות ט הלכה ב') "אליהו ז"ל שאל לר' נהוריי מפני מה באין זוועות (רעידות אדמה) לעולם? אמר ליה בעון תרומה ומעשרות. כתוב אחד אומר (דברים יא, יב) "אֲרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיהָ דָרַשׂ אֹתָהּ תַמִּיד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיהָ בָּהּ מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה", וכתוב אחד (תהילים קד, לב) "הַמַּבִּיט לָאָרֶץ וְתַרְעֵד יַגַּע בְּהָרִים וְיַעֲשֶׂנוּ". הא כיצד יתקיימו שני כתובין הללו בשעה שישראל עושין רצונו של מקום ומוציאין מעשרותיהן כתיקונן תמיד עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית השנה ואינה ניזוקת כלום. בשעה שאין ישראל עושין רצונו של מקום ואינן מוציאין מעשרותיהן כתיקונן המביט לארץ ותרעד. אמר ליה: בני חייך כך היא סברא דמילתא. אבל כך עיקרו של דבר אלא בשעה שהקב"ה מביט בבתי תיטריות ובבתי קרקסיות יושבות בטח ושאנן ושלוחה ובית מקדשו חרב הוא אפילו לעולמו להחריבו. הה"ד (ירמיהו כה, ל) וְאֵתָה תִּנְבֵּא אֲלֵיהֶם אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאֶמַּרְתָּ אֲלֵיהֶם ה' מִמְרוֹם יִשְׁאָג וּמִמַּעוֹן קִדְשׁוֹ יִתְּן קוֹלוֹ שְׁאָג יִשְׁאָג עַל נוֹהוּ הַיָּדָד כְּדָרְכִים יַעֲנֶה אֵל כָּל יִשְׁבֵי הָאָרֶץ". בשביל נויחו. [בשנת תשס"ד שהתקציב לבתי טרטראות לא נפגע ורק הקצבאות לשיבות נפגעו, לא במקרה שהיתה רעידת אדמה בפרשת יתרו בה קוראים על מתן תורה]. אמר ר' אחא בעון משכב זכר. אמר הקדוש ברוך הוא אתה זיעזעתה איברך על דבר שאינו שלך. חייך שאני מזעזע עולמי על אותו האיש. [וכך רואים במקומות שנגועים בחטאים שהיו בהם רעידת אדמה, כך היה הצונאמי הגדול במקומות של חטא] ורבנן אמרו מפני המחלוקת. (זכריה יד, ה) ונסתם גיא הרי כי יגיע גיא הרים אל אצל. [וסוף הפסוק: כאשר נסתם מפני הרעש בימי עוזיה מלך יהודה וזה היה מפני המחלוקת שערער על הכהונה והיה רוצה להכנס לפנים להקטיר קטורת (פני משה)]. אמר רבי שמואל אין רעש אלא הפסק מלכות. כמה דאת אמר (ירמיה נא, כט) ותרעש הארץ ותחל. מפני מה (ירמיה נא, כט) כי קמה על בבל מחשבות ה'."

סיבות שנזכרו במקרא